

Małopolski Konkurs Języka Polskiego

dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2024/2025

Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela

I. Tematyka konkursu

„Wszystko się może zdarzyć...”

Etap I – „Gdy głowa pełna marzeń”

Etap II – „Gdy tylko czegoś pragniesz”

Etap III – „Gdy serce pełne wiary”

II. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczestników

Do każdego etapu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (II etap edukacyjny w zakresie języka polskiego) – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356 z późn. zm.).

A. Wymagania ogólne

- 1) Uczestnicy przystępujący do konkursu powinni posiadać wysokie kompetencje czytelnicze, umiejętność wnikliwej interpretacji utworów – również na poziomie metaforycznym, a także umiejętność samodzielnego wnioskowania i poprawnego wypowiedzenia się w różnych formach wypowiedzi pisemnej (poprawność merytoryczna, logiczna i językowa).
- 2) Uczniowie zakwalifikowani do etapu II i III powinni wykazać się ponadto wysoką sprawnością językową, dojrzałością i krytycyzmem w formułowaniu sądów, a także umiejętnością przywoływania kontekstów właściwych dla prezentowanych utworów.
- 3) Uczestnicy etapu szkolnego i rejonowego powinni znać teksty literackie wskazane w spisie lektur dla odpowiedniej części konkursu. **W etapie wojewódzkim obowiązuje znajomość lektur z całej listy.**
- 4) Uczestnicy konkursu powinni ponadto znać **lektury obowiązkowe** umieszczone w *Podstawie programowej* dla klas 4-6 (etap rejonowy) i dla klas 4-8 (etap wojewódzki), by móc je przywołać **w funkcji kontekstu** (nie chodzi o szczegółową znajomość faktów).

B. Wymagania szczegółowe

- 1) **W zakresie czytania i odbioru tekstów kultury (wskazanych w spisie lektur oraz tekstów nowych, zacytowanych w arkuszach zadań)**
 - a) czytanie utworów: literackich, ikonicznych, popularnonaukowych, naukowych, publicystycznych, w tym wykresów, tabel, schematów (na każdym etapie uczestnik może otrzymać do analizy tekst związany z tematyką konkursu, niepodany w wykazie lektur),
 - b) analiza utworów, w tym czynne posługiwanie się w celu opisu tekstu podstawowymi kategoriami:
 - teoretycznoliterackimi, tj. mit i opowieść biblijna (ze szczególnym uwzględnieniem ich funkcji w kulturze), baśń, legenda, symbol, alegoria, ironia, epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, onomatopeja, apostrofa, anafora, antyteza, wykrzyknienie, pytanie retoryczne, wyliczenie, gatunki i rodzaje literackie, stylizacja,
 - językowymi, tj. części mowy, części zdania, zdanie, równoważnik zdania, imiesłów przymiotnikowy, imiesłów przysłówkowy, imiesłowny równoważnik zdania, osobowe i bezosobowe formy czasownika, mowa zależna, niezależna, formant, temat słowotwórczy, rodzina wyrazów, zasady ortograficzne i interpunkcyjne,

- z zakresu leksyki i frazeologii związanej z tematyką konkursu (polisemia, synonimy, antonimy, homonimy, mitologizmy, frazeologizmy, biblizmy), w tym: *przygoda, podróż, droga, marzenie, wyobraźnia, fantazja, twórca, tworzenie, granice, odwaga, bohaterstwo, ryzyko, pokój, wojna...*;
- c) interpretacja (odkrywanie sensów dosłownych, przenośnych i symbolicznych; odróżnianie prawdy od fikcji, opinii od faktów, informacji od komentarza),
- d) porównywanie tekstów, zestawianie ich ze sobą, wyszukiwanie cech wspólnych, różnic.

2) W zakresie redagowania tekstów

- a) streszczanie, skracanie, przekształcanie wypowiedzi,
- b) prowadzenie narracji oraz jej celowe urozmaicenie (opis, opis sytuacji, opis postaci, opis przeżyć, opowiadanie unaoczniające, dialog, monolog, charakterystyka, zwrot akcji, konwencja snu...),
- c) prezentowanie stanowiska (opinia, teza, hipoteza, wnioski, podsumowanie),
- d) argumentowanie (argumenty i kontrargumenty), w tym hierarchizacja argumentów,
- e) wnioskowanie,
- f) redagowanie tekstu poprawnego pod względem językowo-stylistycznym, ortograficznym i interpunkcyjnym, w formach krótszej (**zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie, reklama, notatki – różne formy, kodeks, regulamin, przepis, instrukcja, toast, dedykacja, gratulacje**) oraz dłuższej (**opowiadanie, sprawozdanie, reportaż, opis sytuacji i opis przeżyć, charakterystyka, dziennik, pamiętnik, list, mowa, recenzja, wywiad, artykuł, rozprawka**).

III. Wykaz literatury obowiązującej uczestników

Przy tekstach zagranicznych autorów należy przeczytać **utwór wskazanego tłumacza**. Przy pozostałych mogą być brane pod uwagę inne wydania.

Etap I – „Gdy głowa pełna marzeń”

1. Christa Janusz, *Kajko i Kokosz. W krainie borostworów*, Wydawnictwo Egmont Polska, Warszawa 2017.
2. Herbert Zbigniew, *Pudełko zwane wyobraźnią*, [w:] tenże, *Studium przedmiotu*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1997, s. 5-6.
3. Kipling Rudyard, *Księga dżungli*, tłum. Józef Birkenmajer, Wydawnictwo Sara, Warszawa 2002.
4. Le Guin Ursula, *Krainy wyobraźni*, tłum. Agnieszka Sylwanowicz, [w:] tejże, *Cała*

Orsinia, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 2019, s. 508-517.

5. Mull Brandon, *Baśniobór*, tom 1, tłum. Rafał Lisowski, Wydawnictwo WAB, Warszawa [bd].
6. Zak Eugeniusz, *Marzyciel* (olej na płótnie) [dostęp: <https://artinfo.pl/dzielo/marzyciel-1925>]
7. *O psie, który jeździł koleją* – film w reż. Magdaleny Nieć (2023 r.).

Etap II – „Gdy tylko czegoś pragniesz”

1. de Fombelle Timothee, *Tobi*, tłum. Janina i Krzysztof Błońscy, Wydawnictwo Znak, Kraków 2008.
2. Leśmian Bolesław, *Przygody Sindbada Żeglarza*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1998.
3. Markowska Wanda, *Wyprawa Argonautów* [w:] tejże, *Mity Greków i Rzymian*, Iskry, Warszawa 1990, s. 179-199.
4. Oz Amos, *Nagle w głębi lasu*, tłum. Leszek Kwiatkowski, Wydawnictwo Rebis, Poznań 2006.
5. Szymborska Wisława, *Radość pisania*, [w:] tejże, *Wybór poezji*, BN I 327, Ossolineum, Wrocław 2018, s. 129-130.
6. Costa Starszy Lorenzo, *Okręt Argonautów* (olej na płótnie), [dostęp: https://pl.wikipedia.org/wiki/Lorenzo_Costa]
7. *Bella i Sebastian*, film w reż. Nicolasa Vaniera (2013 r.).

Etap III – „Gdy serce pełne wiary”

1. Lee Harper, *Zabić drozda*, tłum. Maciej Szymański, Warszawa 1988.
2. Kiereś Emilia, *Rzeka*, Akapit Press, Łódź 2014.
3. Steinbeck John, *Perła*, tłum. Jan Zakrzewski, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 1993.
4. Terakowska Dorota, *Władca Lewawu*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2022.
5. Zusak Markus, *Gliniany most*, tłum. Anna Studniarek, Nasza Księgarnia, Warszawa 2019.
6. *Wszystko się może zdarzyć*, wykonanie: Anita Lipnicka, [dostęp: <https://www.youtube.com/watch?v=3YxOZQqNYY8>]
7. *Dywizjon 303. Historia prawdziwa* film w reż. Denisa Delicia (2018 r.).